

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الهام امینی، نجمه نوری

شرح وظایف ماما

- **تعریف ماما** ماما به شخصی اطلاق میشود که تحصیلات مامایی را در حد کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا برابر مقررات در مراکز آموزش داخلی و خارجی به پایان رسانیده و موفق به اخذ مدرک تحصیلی از مراکز معتبر مورد تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شده باشد. او قادر است خدمات بهداشت باروری را (از تولد تا سالمندی) به زنان، خانواده و جامعه ارائه نماید و موجب ارتقای سلامت مادر، نوزاد و در نهایت جامعه گردد. وی میتواند با ارائه اقدامات اورژانس در نبود پزشک و ارجاع به موقع، به نجات جان مادر و نوزاد کمک نماید. همچنین میتواند به عنوان محقق، مجری یا همکار طرح تحقیقاتی به امر مدیریت و پژوهش در کار حرفهای خود بپردازد. ماما میتواند خدمات مامایی را با توجه به حدود شرح وظایف در بیمارستانها، درمانگاهها، واحدهای بهداشتی، مراکز مشاوره مامائی، منازل، دفاتر کار مامایی و سازمانها ارائه دهد.

شرح وظایف ماما

- **تبصره ۱:** وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی میتواند بنا به نیاز سیستم شبکه و واحدهای تابعه، زیر نظر مدیریت شبکه، متخصصین زنان و مامایی، کارشناسان و کارشناسان ارشد مامایی از وجود کاردانهایی مامایی استفاده خدمتی مورد نیاز را به عمل آورد. **تبصره ۲:** ماما موظف است ضمن تشخیص موارد غیر طبیعی در فرآیند مراقبتها، مددجو را به پزشک متخصص ارجاع دهد. مسئولیت پیگیری پس خوراند و ادامه مراقبتها بنا به توصیههای پزشک مربوطه به عهده وی می باشد. **تبصره ۳:** ماما باید در ارائه کلیه خدمات خود استانداردهای شغلی، حدود وظایف و اخالق حرفهای در حقوق بیمار را رعایت نماید.

در این آئین نامه به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی "وزارت"، پزشك متخصص زنان و زایمان "پزشك"، آخرین دستورالعملهاي صادره از وزارت بهداشت "دستورالعمل" گفته میشود.

ماده ۲ - شرح وظایف ماما در حوزه بهداشت باروري

- ۱ - دوران قبل از بارداري: وظایف ماما در دوران قبل از بارداري شامل: آموزش، مشاوره، غربالگري و ارائه خدمات مطابق دستورالعمل میباشد.
- ۲ - دوران بارداري: ۱-۲ - خدمات سرپائي - گرفتن شرح حال، تاريخچه مامايي و تعيين تاريخ احتمالي زایمان. - انجام معاینات فیزیکی و مانورهاي لئوپولد. - معاینات ارزيابي لگن. - توزین، کنترل عاظم حیاتي، بررسی ارتفاع رحم، پایش رشد جنین و سمع صدای قلب جنین. - درخواست آزمایشات تشخیص حاملگي (خون، ادرار)

- درخواست آزمایشات معمول حین حاملگی: مطابق با دستورالعمل شامل: کامل ادرار، کشت ادرار، **BUN**،
CREATININE ، GTT ، GCT ، BLOOD GROUP RH ، HB ، HCT ، CBC DIFF ، FBS ، VDRL ، HBSAG ،
TRIGLYCERIDE ، CHOLESTROL ، HBSAB، تیتراژ آنتی بادی ضد سرخجه، کومبس غیر مستقیم.
- درخواست سونوگرافی حاملگی، بررسی سلامت جنین و بیوفیزیکال پروفایل.
- مشاوره و آموزش دوران بارداری در زمینه بهداشت فردی، تغذیه، عالئم هشدار، مصرف داروها، رفتارهای پرخطر، عوامل خطر محیطی و شغلی، بهداشت دهان و دندان، ورزشهای دوران بارداری و آمادگی جسمی و روحی دوران بارداری، وضعیتهای مختلف زایمان، مزایای زایمان طبیعی، مضرات سزارین های غیر ضرور، ترویج تغذیه با شیر مادر، مراقبت از نوزاد، مراقبتهای پس از زایمان و تنظیم خانواده.

- - صدور گواهي سلامت مادر براي شرکت در کلاسهاي آمادگي دوران بارداري و زایمان. - برگزار ي کلاسهاي آموزش دوران بارداري، کالسهاي آمادگي براي زایمان.
- - کنترل صدای قلب جنین و ثبت آن. - انجام فیتال مانیتورینگ و تفسیر نتایج آن) پس از طی دورههاي آموزشی.
- - کنترل عالیم حیاتی مادر. - کنترل انقباضات رحمی (طول مدت، شدت و فاصله انقباضات) و ثبت در پرونده.
- - گرفتن رگ و مایع درمانی وریدی و انواع تزریقات طبق دستور پزشک.
- - تزریق سولفات منیزیم به بیمار ان مبتلا به پره اکلامپسی و اکلامپسی در صورت عدم حضور پزشک (دوز اولیه انفوزیون عضلانی در واحدهای تسهیلات زایمانی و در موارد اورژانس تا دسترسی به پزشک و مراکز درمانی تخصصی) طبق دستور العمل.

- - تحريك زایمانی (**INDUCTION**) تقویت و تشدید دردهای زایمان **AUGMENTATION** با دستور پزشك مطابق با دستور العمل.
- - آماده نمودن مادر برای انجام سزارین شامل: تشکیل پرونده، درخواست آزمایشها، سونداژ مثانه و انجام مراقبتهای روتین قبل از سزارین.
- - درخواست آزمایشات کلیوی و کبدی در هیپرتانسیون بارداری (بر اساس دستور العمل). - استفاده و به کار بردن روشهای غیر دارویی کاهش درد زایمان شامل: ماساژ، آروماتراپی، طب فشاری، تزریق داخل جلدی، آب مقطر استریل، گرما و سرما درمانی، بیوفیدبک، موسیقی درمانی، الگوهای تنفسی، تن آرامی، تصویر سازی، تجسم مثبت، وضعیتهای مختلف لیبر و زایمان، **TENS**، استفاده از حضور همراه آموزش دیده.
- - مراقبت از مادر هنگام استفاده از روشهای دارویی کاهش درد زایمان (اپیدورال و انتونوکس) زیر نظر پزشك متخصص بیهوشی.

- تبصره ۷: به کارگیری روشهای دارویی و غیر دارویی کاهش درد زایمان منحصراً پس از طی دوره‌های آموزشی مورد تأیید وزارت یا سازمان نظام پزشکی مجاز میباشد. - حضور در طی مراحل لیبر و زایمان به عنوان همراه (دولای).
- - آموزش روشهای بی دردی و کاهش درد زایمان برای مادر و همراه. - ارزیابی سلامت جنین شامل: بررسی حرکات جنین، **NST.**

- تبصره ۴: ماما می تواند **OCT (TEST CHALLENGE OXYTOCIN)** را زیر نظر پزشک انجام دهد.
- - تجویز داروهای مجاز در حاملگی طبق لیست پیوست و برابر دستورالعملهای مربوطه.
- - انجام کلیه مراقبتهای لازم از مادران باردار مبتلا به بیماریهای داخلی و جراحی طبق دستورالعمل

۲-۲- وظائف مربوط به گروه مادران پرخطر بستری

- انجام اقدامات مراقبتی و درمانی در گروه مادران باردار پرخطر بستری بر اساس دستورالعمل و دستور پزشک.

● ۳-حین لیبر و زایمان

- - گرفتن شرح حال، معاینه فیزیکی و ثبت در پرونده.
- - تصمیم گیری، دستور پذیرش و تشکیل پرونده مطابق فرمهای مربوطه.
- - معاینه واژینال و ثبت پیشرفت زایمانی در فرم پارتوگراف و پرونده مادر.
- - تشخیص فوریت های مامائی و اطلاع به پزشک مقیم یا آنکال برای حضور بر بالین بیمار.
- - درخواست انجام آزمایشات (خون، ادرار، فرن تست، نیترازین تست، رزرو خون).

● تبصره ۵: انجام فرن تست و نیترازین تست به عهده ماما است. - درخواست روش های پاراکلینیکی (سونوگرافی، رادیوگرافی، **BPS**، **NST**،

● تبصره ۶: ماما میتواند **OCT** را به منظور ختم حاملگی زیر نظر پزشک انجام دهد.

● - انجام اقدامات اورژانس مامایی در مواقع عدم دسترسی به پزشک و ارجاع مادر یا نوزاد به سطوح بالاتر مراقبتي منطقه.

- - دستور نظارت بر انجام شیو و انما.
- - پذیرش زائو در اتاق درد و زایمان.
- - انجام زایمان در آب در صورت تمایل مادر (انجام زایمان در آب میبایست بر اساس دستور العمل و یا موافقت متخصص کودکان بیمارستان باشد).
- - انجام مراحل مختلف زایمان با نمایش سر به طور مستقل (سه مرحله زایمانی).
- - استفاده از بیحسی موضعی برای انجام و ترمیم اپیزیاتومی.
- - ترمیم پارگی پرینه درجه یک و دو. - انجام زایمان با نمایش ته در بارداری سوم و بالاتر (در مواقع اورژانس و عدم حضور پزشک).
- - انجام کوراژ رحم در صورت عدم خروج جفت در صورت عدم دسترسی به پزشک و موارد اورژانس. - انجام فوریت‌های مامایی در صورت عدم حضور پزشک (به جز گذاردن انواع فورسپس و واکيوم)

- تبصره ۸۵: گذاردن واکيوم فقط توسط کارشناس ارشد مامائي مجاز میباشد.
- - احياي مادر و نوزاد طبق دستور العمل.
- - تجویز داروهاي مجاز طبق لیست پیوست و برابر دستور العمل.
- - معاینه جفت و بند ناف از نظر وجود ناهنجاریها وکامل بودن جفت.
- - مراقبت اولیه نوزاد در اتاق زایمان طبق دستور العمل شامل: ارزیابی قبل از تولد نوزاد، آماده سازی شرایط مناسب دما و مراقبت از نوزاد، قرار دادن نوزاد در محیط با دمای مناسب، احیای نوزادان نیازمند احیا، کلامپ و بریدن بند ناف، خشک کردن نوزاد، برقراری تماس پوست با پوست مادر و نوزاد، تعیین و ثبت آپگار نوزاد در دقیقه اول، تعیین و ثبت آپگار نوزاد در دقیقه پنجم، بررسی عالئم حیاتی نوزاد، ارزیابی سلامت ظاهري نوزاد، تعیین هویت نوزاد.

- - اعلام جنسیت و نشان دادن نوزاد به مادر.
- - دستور انتقال نوزاد از اتاق زایمان به بخش بعد از زایمان و اجرای طرح همجواری.
- - صدور گواهی فوت نوزاد در صورت بروز مرده زایی یا مرگ نوزاد.

۴ - بعد از زایمان (زایمان طبیعی و سزارین)

۴-۱ - در اتاق زایمان

- - قرار دادن مادر و نوزاد در وضعیت راحت، کنترل و نظارت بر انجام ثبت اثر اتگشت مادر، اثر کف پای نوزاد در پرونده.
- - بستن دستبند نوزاد با توجه به مندرجات پرونده.
- - انجام اولین تغذیه پستانی نوزاد، شیردهی و برقراری تماس پوستی بلافاصله پس از تولد مطابق با دستور العمل.
- - در خواست آزمایشات کومبس مستقیم و غیرمستقیم.
- - تجویز آمپول روگام.
- - کنترل وضعیت مادر بعد از زایمان شامل: عالیم حیاتی، خونریزی واژینال، قوام رحم، ارتفاع رحم، هوشیاری مادر، بررسی مثانه، حجم ادرار و ادامه مراقبتهای طبق دستورالعمل تا حداقل ۲ ساعت پس از زایمان و ثبت مراقبتهای ارائه شده در پرونده.
- - کنترل خونریزی رحم: ماساژ دستی، بررسی وضعیت رحم، بررسی پرینه.

- - تجویز داروهای کنترل کننده خونریزی مانند: اکسی توسین و مترژن.
- - اقدام به تخلیه مثانه در صورت احتباس ادرار مطابق پروتکل وزارت بهداشت.
- - مراقبتهای مرحله چهارم زایمان طبق دستورالعمل.
- - ثبت شرح زایمان و دستورات بعد از زایمان در پرونده.
- - گزارش موارد غیر طبیعی پس از زایمان نظیر خونریزی واژینال، علائم حیاتی غیرطبیعی، واریونگی رحم، چسبندگی جفت به پزیشک و انجام اقدامات اورژانس در صورت عدم حضور پزیشک تا زمان دسترسی به پزیشک
- - صدور گواهی والدت.
- - دستور انتقال مادر و نوزاد به بخش بعد از زایمان و اجرای طرح هم جواری مادر و نوزاد.

۲-۴- وظایف مربوط به مراقبت مادر در بخش هم اتاقي مادر و نوزاد(از ۲ ساعت پس از زایمان تا زمان ترخیص)

- - کنترل عالیم حیاتی، خونریزی، قوام رحم، ارتفاع رحم، هوشیاری مادر، وضعیت پرینه، وضعیت مثانه، وضعیت پستان، شیردهی، بررسی ادم پاها و وضعیت حرکتی مادر در بخش بعد از زایمان(طبق دستورالعمل).
- - گزارش تمرینات توانبخشی بعد از زایمان.
- - گزارش هرگونه موارد غیرطبیعی به پزشك، درخواست حضور او و انجام فوریتهای پزشکی تا زمان حضور یا دسترسی به پزشك.
- - انجام مراقبتهای پس از زایمان، اجرای دستورات دارویی و سایر اقدامات در گروه مادران پر خطر بستری(طبق دستورالعمل و بر اساس دستورپزشك).
- - آموزش مراقبتهای بهداشتی محل اپیزیاتومی.

- - آموزش به مادر در مورد مراقبت از خود شامل: مراقبت از پستان و نحوه شیردادن، تغذیه، استحمام، روشهای پیشگیری از بارداری، ورزشهای بعد از زایمان، واکسیناسیون، ارتباط جنسی با همسر، عالیم خطر در مادر.
- - آموزش به مادر در مورد مراقبت از نوزاد شامل: توجه به بند ناف، پیشگیری از هیپوترمی، عالیم خطر در نوزاد و کودک نظیر زردی و غیره، پایش رشد کودک، نحوه ماساژ نوزاد بر اساس دستورالعمل مراقبت از نوزاد سالم.
- - صدور دستور ترخیص مادران با زایمان طبیعی پس از انجام معاینات لازم و ارزیابی های بعد از زایمان.
- - انجام مراقبت بعد از ختم زود هنگام بارداری و انجام مراقبت بعد از سقط جنین.
- - آموزش غربالگری اختلالات تیروئید نوزاد (طبق دستورالعمل).
- - صدور مرخصی استعلاجی زایمان.

تبصره ۹: فقط در مواردیکه ماما عامل زایمان باشد.
- تجویز داروها و مکملهای مجاز مطابق لیست پیوست و دستورالعمل.

۳-۴ -وظایف مرتبط با مراقبت از نوزاد در بخش هم اتاقي مادر و نوزاد:

- - اندازه گيري قد، وزن، دور سر و دور سينه نوزاد.
- - بررسي عاظم حياتي.
- - تزريق ويتامين **K1**
- - شستشوي معده در نوزادان بستري طبق دستورالعمل.
- - واكسيناسيون.
- - كمك به مادر در تغذيه نوزاد با شير مادر.
- - استحمام نوزاد.
- - مراقبت از بند ناف.

۵- شرح وظایف ماما در دوران غیر بارداری

● ۱-۵- مشاوره و آموزش

- ماما میتواند در کلیه موارد مرتبط با بهداشت باروری به مددجویان (نوجوانان، میانسالان و سالمندان) بشرح ذیل ارائه خدمت نماید.
- تبصره ۱۱: ارائه خدمات مشاوره‌های فقط در صورت گذراندن دوره‌های مربوطه امکان پذیر خواهد بود. - آموزش و مشاوره بلوغ. - آموزش و مشاوره بهداشت جنسی. - آموزش، مشاوره و غربالگری قبل و بعد از ازدواج. - مشاوره با زوجین در مورد روش‌های مختلف جراحی و غیر جراحی پیشگیری از بارداری مانند: مشاوره و آموزش قبل و بعد از بستن لوله‌ها در زن و مرد، گذاشتن **IUD**، روش‌های تزریقی، کاشتني و ...
- - آموزش و مشاوره تنظیم خانواده در منزل. - آموزش و مشاوره روش‌های تنظیم خانواده پس از زایمان و پس از سقط.

- - آموزش جامعه برای جلب مشارکت آنان در برنامه های بهداشتی باروری به خصوص مشارکت مردان در برنامه های تنظیم خانواده.
- - مشاوره، آموزش و غربالگری قبل از بارداری.
- - مشاوره و آموزش دوران بارداری، زایمان و پس از زایمان.
- - مشاوره و آموزش خودآزمایی پستان و غربالگری بیماریهای پستان.
- - آموزش واکسیناسیون مادر، نوزاد، شیر خوار و کودک کمتر از هشت سال.
- - مشاوره و آموزش کودک سالم و بیمار طبق دستورالعمل.

- تبصره ۱۱: ماما میتواند در مراکز بهداشتی درمانی و بیمارستانها و مراکز حمایتی و حقوقی و قضایی به عنوان مشاوره بهداشت باروری (شیر دهی، تنظیم خانواده، مشاوره حین ازدواج، طلاق و ...) ارائه خدمت نماید.
- - آموزش و مشاوره در خصوص بیماریهای مقاربتی، ایدز، هپاتیت و رفتارهای پرخطر.
- - آموزش، مشاوره و غربالگری سرطانهای شایع زنان. - آموزش و مشاوره در ناباروری زوجین.
- - آموزش و مشاوره در خصوص مسائل و مشکلات عملکرد جنسی. - آموزش و مشاوره در مورد بهداشت سالمندی و یائسگی. - آموزش و مشاوره در صدمات عاطفی به مادر و خانواده نظیر از دست رفتن جنین، نوزاد و کودک. - آموزش و مشاوره در موارد شغلی مرتبط با بهداشت باروری. - آموزش و مشاوره مراقبت از نوزاد به مادر و خانواده. - آموزش و مشاوره در مورد چگونگی مصرف مکملها.

۲-۵- معاینات شامل

- - گرفتن شرح حال، معاینات فیزیکی، آزمایشهای غربالگری در مراجعین و آموزش به آنان.
- - انجام معاینات دوره‌های پستان و غربالگری بیماریهای مربوطه و ارجاع به پزشک در صورت لزوم.
- - انجام معاینات دستگاه تناسلی و غربالگری بیماریها و ارجاع به پزشک در صورت لزوم.
- - انجام دوره‌های پاپ اسمیر و نیز بررسی سیتولوژیک نمونه.
- - معاینه نوزاد، شیرخوار، کودک کمتر از ۸ سال طبق دستورالعمل.
- - ارائه سایر روشهای پیشگیری از بارداری هورمونی و سد کننده (به غیر از روشهای جراحی) با رعایت مراقبت هاو معاینات مربوطه.

۳-۵ - ارائه خدمات شامل:

- گرفتن شرح حال، انجام معاینات فیزیکی، درخواست آزمایشات الزم و غربالگری.
- درخواست آزمایشها شامل: انجام پاپ اسمیر، کشت ترشحات واژان، **HIV ، HBSAG ، CHOLESTROL ، GTT ، BS ، FBS ، BUN ، BG ، RH ، TRIGLYCERIDE ، CREATININE ، LH ، FSH ، TSH ، T4 ، T3 ، SGOT ، GCT .SGPT ، CBC DIFF ، PROLACTIN ، U/C ، U/A ، VDRL ،**
- درخواست اسپرموگرام.
- درخواست سونوگرافی برای بررسی وضعیت رحم، تخمدان، وضعیت **IUD**
- درخواست ماموگرافی.
- گذاردن انواع **IUD** و خارج کردن آن.
- ارائه خدمت کلیه روشهای پیشگیری از بارداری (آیودی، کاندوم، قرصهای خوراکی، کپسولهای کاشتني، آمپولهای تزریقی) طبق دستورالعمل.

- تبصره ۱۲: انجام آزمایشات الزم قبل از تجویز قرصهای خوراکی، داروهای تزریقی پیشگیری از بارداری و پس از وازکتومی طبق دستورالعمل.
- - ارائه خدمات سایر روشهای نوین پیشگیری از بارداری به جز جراحی در صورت ابلاغ تنفیذ ارائه آن خدمات توسط ماما از سوی وزارت.

- - درمان عوارض ناشی از استفاده از روش‌های پیشگیری از بارداری مانند: تهوع، استفراغ، خونریزی‌های رحمی، لکه بینی، اختلالات قاعدگی و افزایش ترشحات واژینال طبق دستورالعمل.
- - درمان عفونت‌های دستگاه تناسلی زنان در حد مجاز.
- - درمان ماستیت پس از زایمان با آنتی بیوتیک و اقدامات درمانی تا قبل از تشکیل آبسه، در صورت تشکیل آبسه، در صورت ارجاع به پزشک.
- - انجام واکسیناسیون زنان باردار، واکسیناسیون شیرخواران و کودکان کمتر از هشت سال طبق دستورالعمل.
- - ارائه خدمات کودک سالم و بیمار طبق دستورالعمل.
- - ارائه خدمات مراقبتی مرتبط با جراحی و بیماری‌های زنان در بخش‌های داخلی و جراحی زنان.

ماده ۳ : وظائف در حیطه هاي آموزشي، پژوهشي، نظارتي و مديرיתי

- رائه، اجرا و انجام طرحهاي پژوهشي(ملي و بين المللي) به عنوان مجري و همكار.
- - همكاري در مراكز تحقيقاتي پژوهشي به عنوان پژوهشگر.
- - برنامه ريزي و نظارت بر تيمهاي پژوهشي.
- - همكاري در برگزاري كارگاهها، سمينارها و كنگرههاي آموزشي دانشگاههاي علوم پزشكي، دانشكدهها و سازمانها. - مدرس كارگاهها، سمينارها، كنگرههاي آموزشي برگزار شده در دانشگاههاي علوم پزشكي، دانشكدهها و سازمانها.
- - برنامه ريزي، نظارت و آموزش ساير پرسنل تيم بهداشتي و رابطین بهداشتي در خصوص بهداشت باروري.
- - آموزش و همكاري در آموزش دانشجويان پزشكي، پيراپزشكي.
- - همكاري در برنامه ريزي و نظارت بر برنامه رابطان بهداشتي.
- - همكاري در برنامه ريزي و نظارت بر تيم پزشك خانواده در كنار پزشك.

- - همکاری در برنامه ریزی، اجرا و نظارت بر برنامه تنظیم خانواده بر اساس پروتکل وزارت بهداشت.
- - همکاری در برنامه ریزی، اجرا و نظارت بر برنامه میانسالان بر اساس پروتکل وزارت بهداشت.
- - همکاری در برنامه ریزی، اجرا و نظارت بر برنامه سالمندان بر اساس پروتکل وزارت بهداشت.
- - برنامه ریزی مدیریت و نظارت بر بخشهای مراقبتي مادران و نوزادان در منزل.
- - عضویت و شرکت فعال در کمیتههای ارتقاء سلامت مادران و نوزادان.

● **تبصره ۱۹۵:** فوریت‌های مامایی با توجه به نوع خدمات آن به عنوان اورژانس داخل بیمارستانی نیز محسوب می‌شود لذا وظایف ماما، در این موارد نیز تابع وظایف در موارد اورژانس است و کلیه قوانین ارایه خدمات در این زمینه مشمول آن می‌باشد و در موارد بروز بالیای طبیعی و حوادث غیر مترقبه ماما میتواند جزو تیم خدمات بهداشت باروری را ارایه نماید.

ماده ۴: موارد غیر طبیعی ارجاع به پزشك و پیگیری پس خوراند:

- - نمای جنین غیر از قله سر، قرارهای غیر طبیعی و چندقلویی.
- - پیدایش علایم زجر جنین مانند: ضربان قلب کمتر از ۱۱۱ یا بیش تر از ۱۶۱، نامرتب بودن ضربان قلب، نشنیدن صدای قلب جنین و کاهش حرکات جنین.
- - پاره بودن کیسه آب به مدت بیش از ۶ ساعت.
- - تب در بارداری و زایمان. - پایین یا بیرون افتادن بند ناف.
- - الگوی انقباضات غیر طبیعی مانند: طولانی شدن، متوقف شدن، پشت سر هم شدن انقباضات در مراحل لیبر و زایمان (طبق پارتوگراف).
- - وجود هرگونه توده و انسداد در مسیر کانال زایمان.

- - هرگونه سابقه جراحی (سزارین قبلی)، حاملگی غیر طبیعی، سقطهای مکرر و نازایی.
- - وجود هرگونه خونریزی غیر طبیعی. - فشار خون بالاتر از ۱۴۰/۹۰ حملات تشنجی.
- - فشار خون پایین و بروز علائم شوک.
- - هرگونه بیماری زمینه ای مادر (گوارش، صرع، کلیه، قلب، ریه، خون، دیابت، روانی، ضعف مفرط و ...).
- - حاملگی اول در سن کمتر از ۱۸ سال یا بیش از ۳۵ سال.
- - وجود علائم پره اکالمپسی و اکالمپسی. - علائم زایمانی قبل از ۳۷ هفته بارداری.
- - پارگی زودرس کیسه آب قبل از ۳۷ هفته کامل بارداری.
- - بارداری بیش از ۴۱ هفته. - مادر **RH** منفی و کومبس غیر مستقیم مثبت. - تب و لرز ۲۴ ساعت پس از زایمان.

- - خونريزي بيش از اندازه و عدم برگشت رحم به اندازه نرمال پس از زايمان.
- - ترشحات غير طبيعي و بد بوي واژينال پس از زايمان.
- - آبه پستان.
- - عدم توانايي دفع ادرار ۱۲ ساعت پس از زايمان.
- - تورم، درد يکطرفه ساق و ران پاي مادر بعد از زايمان.
- - ختم حاملگي در مادران دچار ضعف ديد شديد(نمره عينک ۹ به بالا).
- - هرگونه مورد غير طبيعي مشاهده شده در آزمايشات و موارد پاراکلينيکي مربوط به جنين و مادر.
- - اوليگو هيدرآمنيوس و پلي هيدرآمنيوس.
- - مادران با نمايه توده بدني غير طبيعي)بر اساس پروتکل خارج بيمارستاني).
- - اعتياد مادر.

ماده ۵: شرح حال وظایف ماماها در دفاتر کار:

- شایان ذکر است وظایف و تواناییهای ماما در غیر دفتر کار قابل تسری به دفتر کار نیز میباشد. موارد مختص دفتر کار عبارتند از:
- - بستری زائو و پذیرش مسئولیت زایمان در مراکز خصوصی و دولتی با هماهنگی بیمارستان و پزشک متخصص
- تبصره ۱۳: انجام زایمان در دفاتر کار یا منازل منحصراً در موارد اورژانسی مجاز میباشد.
- تبصره ۱۴: جهت صدور گواهی والدت توسط ماما برای زایمان در منازل و دفاتر کار الزم است توسط ادارات نظارت بر درمان دانشگاه های علوم پزشکی هر استان به ادارات ثبت احوال هر شهرستان معرفی شوند. (بدیهی است رعایت قوانین ادارات ثبت احوال کشور بر عهده صادر کنندگان خواهد بود).
- - توزیع وسائل پیشگیری از بارداری و ارائه آمار (طبق فرم اداره تنظیم خانواده وزارت بهداشت).

● **تبصره ۱۵:** در صورت وجود علائمی دال بر غیر طبیعی یا بیمار بودن مراجعین، ماما موظف است با متخصص زنان مشاوره نموده و نتیجه معاینه تخصصی ضمیمه پرونده مراقبتهای مادر شده و مراقبتهای دوران بارداری طبق دستور ادامه یابد. (کلیه ماماها مجازند با یک متخصص زنان جهت مشاوره برای اقدامات درمانی و جراحی احتمالی یا ارجاع عقد قرارداد نمایند تا در مواقع اورژانس ارائه خدمات با سرعت بیشتری انجام شود).

- تبصره ۱۶: کلیه ماماهاي داراي دفتر کار میتوانند با مراکز خصوصي، دولتي و خيريه داراي بخش زايمان عقد قرارداد نمایند. در شهرهاي که بخش يا بیمارستان خصوصي وجود ندارد ماماها میتوانند با هماهنگي رياست دانشگاه علوم پزشکی مربوطه با بیمارستانهاي دولتي طبق دستورالعمل وزارت بهداشت عقد قرارداد نمایند.
- - صدور گواهي سلامت هايمن (مطابق با قوانين پزشکی قانوني).
- - تجویز داروهاي مجاز طبق لیست پیوست.
- - انجام تزریقات در دفاتر کارمائي بر اساس آئين نامه تزریقات و پانسمان وزارت.
- تبصره ۱۷: انجام تزریقات منحصراً در خصوص داروهاي مجاز مندرج در اين شرح وظايف میباشد.

ماده ۶: داروهای مجاز قابل تجویز توسط ماما:

- - انواع ویتامینها به صورت کپسول، قرص، شربت، قطره، پماد.
- تبصره ۱۸: تنها میتوان ویتامینهای گروه **B** را به صورت آمپول تجویز نمود.
- - ترکیبات آهن و مواد معدنی به صورت قرص، کپسول، شربت، قطره خوارکی کودکان.
- - واکسن کزاز (توکسوئید)، توام بالغین (توکسوئید، کزاز و دیفتري و سرخجه).
- - داروهای ضد درد شامل: هیوسین، استامینوفن، مفنایک اسید، دیکلوفناک، پیروکسیکام، ایبوپروفن، ژلوفن، ناپروکسن و ایندومتاسین به صورت قرص، شیاف، آمپول، کپسول، پماد و ژل (فرم تزریقی دیکلوفناک و پیروکسیکام در بیماران سرپایی غیر مجاز میباشد).

- - کلیه محلولهای ضد عفونی.
- - محلول های تزریقی قندی ۵٪، قندی، نمکی، رینگر و نرمال سالین.
- - آنتی اسید و ضد نفخ (آلومینیوم ام جی، آلومینیوم امی جی اس، پانکراتین، دایجستیو، دای متیکون، راینتیدین و سایمتدین) به صورت قرص و سوسپانسیون.
- - انواع داروهای ضد تهوع و ضد حساسیت (پرومتازین، متوکلوپرامید، دیفن هیدرامین، آنتی هیستامین دکونژستان) به صورت قرص، شربت، قطره و آمپول.
- - ملینها شامل: بیزاکودیل، پسلایوم، سی الکس، هیدروکسید منیزیوم **MOM** به صورت قرص، سوسپانسیون، شربت، شیاف، پودر و ...
- - شربت گایافنزین در دوران بارداری.

- - آمپول اکسي توسين.
- - داروهاي بي حسي موضعي نظير ليدوکائين به صورت پماد، ژل و آمپول.
- - ترکيبات پروژستروني تزريقي و خوراكي (قرص و آمپول پروژسترون و قرص مدروکسي پروژسترون).
- - قرص و آمپول مترژن(داخل عضله).
- - قرص و آمپول ويتامين **K** و کپسول ترانس آمين.
- - پماد و شياف آنتي هموروئيد.
- - پني سيلين و مشتقات آن شامل ويالهاي ۱۱۱۱۱-۳،۳،۶ و ۱۱۱/۲۱۱/۱ **LA**، آمپي سيلين (خوراكي و تزريقي)، سفالكسين خوراكي، داکسي سايکلين، آموکسي سيلين) خوراكي و تزريقي)، آزيترومايسين، سفیکسیم، اريترومايسين، سفالوتين و کلوگزاسيلين با رعايت مالحظات تشخيصي مثل حساسيت به پني سيلين و سابقه آلرژي.

- - قرص هاي كوتريموكسازول، ناليديكسيك اسيد و سپروفلوكساسين منوط به نتيجه كشت ادرار .
- - كلوتريمازول، نيستاتين، ميكونازول، بتادين، تريپل سولفا، مترونيدازول، كليندا مايسين به صورت قرص خوراكي، كرم موضعي، پماد موضعي ، سوسپانسيون، شياف، قرص، ژل و كرم واژينال.
- - داروهاي ضد خارش ايمن در حاملگي مانند لوسيون ژرانيوم، پماد كلامين **D**، كلامين، تريامسينولون **NNG**، تريامسينولون، فلوئوسينولون، هيدروكورتيزون، كالاندوال و دكسپانتنول.
- - فلوكونازول به صورت قرص و كپسول.
- - آسيكلووير به صورت پماد و قرص. - آمپول روگام.
- - سولفات منيزيم. - داروهاي مورد نياز جهت احيا.
- - كلييه وسائيل و تركيبات ضد بارداري خوراكي، تزريقي و جلدي موجود در بازار دارويي کشور.
- - داروهاي گياهي داراي مجوز وزارت.

این آیین نامه در ۶ ماده و ۱۹ تبصره به استناد ماده واحده قانون
چگونگی تعیین وظایف و صلاحیت شاغلان حرفه های پزشکی و
پیراپزشکی و با کسب نظر سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی
ایران به تصویب رسید.

خسته نباشید

